

1.1 Belastingen

Introductie

Belastingen behoren tot de hoekstenen voor het adequaat functioneren van een land. Het niet betalen van belastingen door individuen, bedrijven of andere instituties kan grote negatieve impact hebben op de mate waarin een overheid kan voorzien in zaken als onderwijs, zorg, infrastructuur en het handhaven van de openbare orde. In Nederland geldt dat pensioenopbouw binnen pensioenfondsen onbelast is, en de uitkering wordt belast. Dit stuk gaat over de belastingmoraal van bedrijven waarvan pensioenfondsen aandeelhouder zijn. Aangezien belastingontduiking en belastingontwijking negatieve gevolgen kunnen hebben voor mens, milieu en maatschappij, is het van belang om beleid te hebben op belastingen wanneer men duurzaam en verantwoord wil ondernemen. Dit is tevens een relevant thema volgens de OESO-richtlijnen.

Het belang van belasting

Belastingen zijn strikt genomen een rechtsband tussen de overheid en een rechtssubject (belastingplichtige) waarbij een heffing of prestatie wordt opgelegd (meestal monetair) ten behoeve van een overheid met als doel in de openbare uitgaven te voorzien.

Het betalen van belastingen zorgt ervoor dat overheden hun basistaken, zoals het handhaven van de openbare orde, de verzorgingsstaat, bescherming van gemeenschappelijke natuur en andere publieke voorzieningen kunnen blijven uitvoeren. Aangezien het niet betalen van belastingen de uitvoering van deze taken bemoeilijkt en deze taken vaak een directe invloed hebben op mens, milieu en maatschappij, betekent dit dat het niet betalen van belastingen significante negatieve impact kan veroorzaken.

Ontwijking en ontduiking

Er is steeds meer discussie over wat van bedrijven verwacht mag worden qua belastingmoraal. Belastingontwijking was de norm en werd gezien als in het belang van de aandeelhouder. Inmiddels schuift die norm steeds meer naar het betalen van belastingen, waarbij ontwijking niet meer passend gevonden wordt. Het doelbewust overtreden van fiscale wetgeving, belastingontduiking, is illegaal.

Centrale norm is steeds meer dat omzet die in een bepaald land behaald wordt, ook resulteert in belastingafdrachten aldaar. Nieuwe wetsvoorstellen streven dit ook na.

Echter worden lokale belastingwetten vaak niet nageleefd. Corruptie binnen het belastingstelsel komt onder andere voor in de vorm van belastingontwijking en belastingfraude (belastingontduiking). Beide vormen zijn schadelijk voor mens en milieu, aangezien publieke voorzieningen aangetast worden. Belastingfraude (belastingontduiking) is strafbaar. Dit betreft het aanleveren van foutieve of incomplete informatie aan belastingautoriteiten, waardoor minder of geen belastingen geheven (kunnen) worden, of een voordeel ten onrechte toegekend wordt. Hier valt bijvoorbeeld Carrouselfraude onder.¹ Belastingontwijking is niet strafbaar. Hierbij maken bedrijven (of individuen) gebruik van verschillen in wereldwijde belastingtarieven en ondoorzichtige informatievoorziening bij belastingparadijzen en brievenbusfirma's.² Ondanks dat belastingontwijking niet illegaal is, is

¹ Carrouselfraude is het voortdurend doorleveren van goederen in een groep van vennootschappen, waarvan de meeste leeg zijn, maar waar soms ook bonafide (maar onwetende) ondernemers tussen zitten.

² P.10

https://www.pnomedia.nl/Portals/0/Downloads/Brochures/Pensioenspecials/Code_verantwoord_beleggen.pdf

dit wel onwenselijk volgens de OESO-richtlijnen en zouden hier zodoende mitigerende maatregelen op getroffen moeten worden.³

Het is om bovenstaande redenen van belang dat bedrijven eventuele belastingen in de landen waarin zaken gedaan wordt, tijdig betalen. Volgens de OESO-richtlijnen moeten bedrijven zich coöperatief en transparant opstellen tegenover (lokale) belastingautoriteiten. Dit betekent concreet:

- Bedrijven dienen te voldoen aan de lokale belastingwetten.
- Dit betekent dat bedrijven verplicht zijn bij te dragen aan de overheidsfinanciën van het land waar zij zaken in doen door het tijdig betalen van verschuldigde belastingen
- Tevens moeten bedrijven alle informatie verschaffen die nodig is om de belastingen te heffen en te innen.
- Transacties moeten niet gestructureerd worden op een wijze die afwijkt van de geest van de verdragen of wetgeving.

Tools, richtlijnen en indicatoren

Er is de afgelopen jaren steeds meer aandacht voor het belastingbeleid van ondernemingen.

Voor institutioneel investeerders die geïnteresseerd zijn in belastingen heeft de UNPRI een *Investor Guide* opgesteld. Hierin worden standaarden en voorbeelden aangereikt aan investeerders over hoe zij om kunnen gaan met belastingen.

Eumedion, een Nederlands financieel dienstverlener heeft *position paper* uitgebracht dat kan dienen als uitgangspunt voor het eigen beleid van institutionele investeerders. Hierin staan ook *good practices* en andere praktische voorbeelden.

Daarbij brengt de VBDO jaarlijks de 'Tax Transparency *benchmark*' uit. Hierin worden 77 beursgenoteerde Nederlandse multinationals beoordeeld. Ze worden beoordeeld op de volgende 6 punten:

- Het definiëren en communiceren van een helder belastingbeleid
- Aansluiting van belastingbeleid op het businessmodel: er worden geen aparte constructies opgezet om fiscale redenen. Het in lijn brengen van het belastingbeleid met het businessmodel waarbij belasting geen winstpost kan zijn.
- Het respecteren van wetgeving waarbij *tax compliance* de norm is.
- Het kennen en managen van risico's omtrent belastingen
- Het monitoren en testen van controles op bovenstaande mechanismen.
- Derden de *tax disclosures* laten verifiëren (*tax assurance*)

Tax Justice Network heeft daarnaast een *Financial Secrecy Index* opgezet om de landen met de grootste misstanden als het gaat om belastingen (zogenaamde belastingparadijzen) in kaart te brengen.

Tenslotte heeft de UNCTAD een *working paper* geschreven over hoe het beleid van investeerders beter aan kan sluiten bij de complexiteit van belastingen en belastingwetten.

³ Zie overweging 100-106 van de OESO-richtlijnen: <https://www.oesorichtlijnen.nl/binaries/oeso-richtlijnen/documenten/publicatie/2019/06/06/oeso-due-diligence-handreiking-voor-mvo-nls/OESO+Due+Diligence+Handreiking+voor+MVO-NLs.pdf>

Welke stappen worden van institutionele investeerders verwacht?

De zes stappen volgens de OESO Richtlijnen⁴

1. Integreer maatschappelijk verantwoord ondernemen in beleid en managementsystemen
2. Identificeer en beoordeel daadwerkelijke en potentiële negatieve gevolgen van de activiteiten, producten of diensten van de onderneming
3. Stop, voorkom en beperk negatieve gevolgen
4. Monitor de praktische toepassing van resultaten
5. Communiceer hoe negatieve gevolgen worden aangepakt
6. Zorg voor herstelmaatregelen of werk hieraan mee wanneer dit van toepassing is

Stap 1: In het beleid van het pensioenfonds (of elke andere institutioneel investeerder) is het allereerst van belang dat er een prioritering plaatsvindt op basis van ernst, onomkeerbaarheid en waarschijnlijkheid (*saliency*). Wanneer belastingbetaling hier als *salient risk* uit komt, bijvoorbeeld omdat een bedrijf als veelpleger is aangemerkt, is het van belang om te definiëren welke verwachtingen, standaarden en beleid met betrekking tot belastingen worden gehanteerd en hoe deze worden gehandhaafd en gerapporteerd. Deze standaarden zouden betrekking moeten hebben op zowel de bedrijven waarin geïnvesteerd wordt als het pensioenfonds zelf. Een voorbeeld hiervan is het formuleren van verwachtingen omtrent het voldoen aan internationale en lokale wetgeving, transparantie en het implementeren van managementsystemen. **Let op:** er kan aangesloten worden bij het beleid van de uitvoerder.⁵ Hierbij is het wel van belang dat het pensioenfonds dit expliciet benoemt in haar eigen beleid.

Voorbeelden van betrekken stakeholders:

Stakeholders zijn alle betrokkenen die onderhevig zijn aan een negatieve impact. Hierbij kan gedacht worden aan NGO's, vakbonden, legitieme representanten⁶ van maatschappelijk groepen, overheid, aandeelhouders etc.

- Consulteren van gedupeerden.
- Consulteren van een NGO die zich met dit onderwerp bezighoudt (bijv. Transparency International)
- Inlichten van relevante autoriteiten, op z'n minst de overheid van het land waar het bedrijf gevestigd is en/of het land waar het vergrijp plaats heeft gevonden.

Stap 2: Wanneer er op basis van een risico-analyse een prioritering plaats heeft gevonden en er verwachtingen en standaarden zijn opgenomen in het beleggingsbeleid is het zaak om dit beleid te implementeren. Hierbij speelt een nieuwe, meer gedetailleerde, risico-analyse een centrale rol. Dit heet *heightened due diligence*. Dit betekent dat investeerders, of uitvoerders, nogmaals een screening moeten uitvoeren op individueel bedrijfsniveau met de vooraf geformuleerde standaarden en verwachtingen als uitgangspunt. Belangrijk hierbij is dat het perspectief van stakeholders betrokken wordt (zie tekstbox) en dat de data geverifieerd wordt door meerdere bronnen.

Na het doen van een risico-analyse kunnen er verschillende relaties tot de eventuele negatieve impact uitkomen. Hierbij is het van belang voor de investeerder om in de gaten te houden dat wanneer er misstanden uit de risico-analyse voortkomen, het belangrijk is om hier adequate mitigerende actie op te nemen. Wanneer dit een langere tijd niet gebeurt en de

⁴ <https://www.oesorichtlijnen.nl/documenten/publicatie/2020/03/23/due-diligence-in-6-stappen>

⁵ Voor meer informatie, zie het Instrumentarium

⁶ Zie UNGP's: https://www.ohchr.org/documents/publications/guidingprinciplesbusinessshr_en.pdf

financiële instelling op de hoogte is van de misstanden, kunnen zij sneller in een *contributing to* relatie tot de negatieve impact zitten, hetgeen grotere risico's voor het fonds meebrengt. Zie hierbij de volgende textbox.

Relatie tot negatieve impact.

Volgens de OESO-richtlijnen en de UNGP's kunnen er drie soorten relaties tot negatieve impact geïdentificeerd uit de risico-analyse. Elke relatie brengt andere verwachtingen met zich mee als het gaat om mitigerende maatregelen en herstel en verhaal. Voor meer informatie, zie [hier](#).

- 1: Veroorzaken (Causing)
- 2: Bijdragen aan (Contributing)
- 3: Gelinkt aan (Directly linked)

Bij categorie 1 en 2 is het van belang dat er actie wordt ondernomen om de negatieve impact te stoppen en herstel en verhaal te bieden aan de stakeholders die de negatieve impact hebben moeten ondervinden. Bij categorie 2 is het daarbij tevens van belang dat zowel de eigen bijdrage aan de negatieve impact wordt gestopt, bijvoorbeeld middels desinvestering. Bij categorie 3 is het van belang dat er preventieve en mitigerende maatregelen plaatsvinden om de negatieve impact te helpen stoppen.

Hierbij wordt de relatie tot de negatieve impact geïdentificeerd middels de mate van invloed die investeerders hebben op het veroorzaken van negatieve impact en de nabijheid van de impact (eerstegraads, tweedegraads etc.).

Bij governance is er zodoende een grotere verantwoordelijkheid om actie te ondernemen wanneer er risico's waargenomen worden vanwege de directe lijn tussen investeerder en investee middels aandeelhoudersvergaderingen en engagement en de relatief grote hoeveelheid van invloed die hiermee uitgeoefend kan worden.

Stap 3: Aan de hand van de uitkomsten omtrent relatie tot de negatieve impact en de *saliency* van deze impact zijn er verschillende manieren voor investeerders om de negatieve impact van haar investeringen te mitigeren en voor de rechten van aandeelhouders en stakeholders op te komen door het uitoefenen van invloed. Voorbeelden hiervan zijn:

- Engagement
- Collectief engagement
- Stemmen op aandeelhoudersvergadering
- Het inbrengen van een voorstel op een aandeelhoudersvergadering
- Afdwingen van transparantie (Naming & Shaming)
- Samenwerking met andere aandeelhouders en stakeholders om druk uit te oefenen.
- (Gedeeltelijke) desinvestering
- Uitsluiting

Voor elke mogelijke situatie, schending en onderwerp is een andere oplossing mogelijk. Er is geen *one size fits all* voor acties van investeerders.

Stap 4: Wanneer de beslissing is genomen om (gezamenlijke) invloed aan te wenden is het belangrijk om dit gedurende een langere periode te doen en eventuele ontwikkelingen te monitoren en te documenteren. Wanneer er uit deze monitoring blijkt dat bedrijven niet responsief zijn is het van belang om tijdig actie te ondernemen zodat de relatie tot het vergrijp niet escaleert naar het bijdragen aan negatieve impact. Hierbij is het ook weer van belang om betrokken stakeholders te consulteren.

Stap 5: Het is belangrijk om gedurende de periode van het aanwenden van invloed extern te communiceren over de voortgang van dit proces mits dit niet schadelijk is voor het engagementproces. Dit is van belang om de vorderingen voor betrokken stakeholders inzichtelijk te maken. Gepaste transparantie is hierbij van toepassing en behalve de resultaten is het ook belangrijk dat uitvoerders of pensioenfondsen laten weten waarin zij investeren, welke acties zij hebben ondernomen om hun invloed aan te wenden, en hoe zij met de resultaten van deze mitigerende acties zijn omgegaan. Deze processen en rapportage intervallen zouden in stap 1 Beleid opgenomen moeten zijn.

Stap 6: Na het detecteren van (ernstige) schendingen is het van belang om een gepaste herstel en verhaal mogelijkheid te faciliteren. Investeerders kunnen hierbij bedrijven aansporen om gepaste herstel en verhaal praktijken te implementeren zoals klachtenmechanismen, excuses en herstelmaatregelen om deze negatieve impact in de toekomst te voorkomen. Belangrijk hierbij is de relatie tot het vergrijp zoals eerder uitgelegd bij stap 3.

Nuttige bronnen

Indicator	Wie?	Schaal	Meeteenheid
<i>Richtlijn hoofdstuk 11: Belasting</i>	OESO	Beleidsmatig	Dit is het uitgangspunt voor convenantspartijen voor het thema belasting.
<i>Position paper</i>	Eumedion	Beleidsmatig	Democratie, economie, sociale zaken en veiligheid
<i>Tax Transparency Benchmark, a Comparative Study of 77 Dutch Listed Companies</i>	VBDO	Per bedrijf	Dit is een benchmark van 77 Nederlandse bedrijven en hun belastingbeleid
<i>Good Tax Governance in Transition, Transcending the Tax debate to CSR</i>	VBDO	Beleidsmatig	is een introductie op het veld van belastingen en de significantie voor Maatschappelijk Verantwoord Beleggen.
<i>Working paper</i>	UNCTAD	Beleidsmatig	Dit Working Paper gaat over hoe investeerders om kunnen gaan met de diversiteit in belastingen en belastingwetten.
<i>Evaluating Corporate Tax Transparency: an Investor Guide</i>	PRI	Beleidsmatig	Dit is een publicatie waarin in wordt gegaan op de mogelijkheden van investeerders om actie te ondernemen op het thema van belastingen.
<i>Financial Secrecy Index</i>	Tax Justice Network	Per land	Landen die bekend staan als belastingparadijzen.
<i>GRI:207 Tax Standard</i>	GRI	Rapportage	Globale rapportage standaard voor bedrijven
<i>VBDO Tax Investor Guide</i>	VBDO	Beleidsmatig	Concrete stappen voor de ontwikkeling van de een fiscaal beleid